

Sygn. akt III PK 89/17

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa W. J.

przeciwko „H.” spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w O.

o wynagrodzenie, odszkodowanie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 16 maja 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 6 kwietnia 2017 r., sygn. akt VI Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2017 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwaną „H.” Sp. z o.o. w O. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 7 lipca 2016 r., zasądzającego od pozwanej na rzecz powoda W. J. kwotę 24.007,91 zł z ustawowymi odsetkami od kwot i dat wskazanych w tym wyroku oraz oddalającego powództwo w pozostałym zakresie.

Pozwana „H.” Sp. z o.o. w O. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 6 kwietnia 2017 r., zaskarżając ten

wyrok „w całości” i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 262 § 2 pkt 1 k.p., art. 386 § 6 k.p.c. i art. 227 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 83 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p., art. 354 k.c. w związku z art. 300 k.p., art. 78 § 1 k.p. w związku z art. 58 k.c. i art. 300 k.p., art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p. i art. 80 k.p. oraz art. 8 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które zawarła w pytaniach: (-) „czy możliwe jest stosowanie na podstawie art. 300 k.p. do umów o pracę przepisu art. 354 k.c. i badanie przez jego pryzmat, czy istniała przyczyna gospodarcza (*causa*) do ustalenia przez strony wynagrodzenia za pracę w takiej a nie innej wysokości, czy też przepis art. 354 k.c. jest sprzeczny z zasadami prawa pracy i w związku z tym nie jest możliwe jego zastosowanie? (-) czy przepis art. 262 § 2 pkt 1 k.p. umożliwia sądowi pracy uchylenie się od oceny ważności aneksu do umowy o pracę podwyższającego wysokość wynagrodzenia pracownika, zwłaszcza pod kątem pozorności czynności prawnej, ewentualnie sprzeczności podwyżki ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, czy też przepis ten podstaw takich sądowi pracy nie daje? (-) czy przepis art. 386 § 6 k.p.c. w sposób bezwzględny wiąże sąd odwoławczy rozpoznający ponownie sprawę w zakresie wskazań co do dalszego postępowania, sformułowanych w orzeczeniu zapadłym po rozpoznaniu wcześniejszej apelacji i nie może ich oceniać, ani inaczej interpretować niż to wynika z ich literalnego brzmienia, czy też przepis ten pozwala przy ponownym rozpoznaniu sprawy w drugiej instancji na ocenę i interpretację takich wskazań?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne

skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowień Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia

22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowane przez skarżącą pytania, nazwane przez nią istotnymi zagadnieniami prawnymi, nie spełniają wyżej określonych kryteriów.

Co do pierwszego ze sformułowanych pytań, Sąd Najwyższy zauważa przede wszystkim, że powołany w nim art. 354 k.c. ustanawia jedynie ogólną dyrektywę interpretacyjną, którą należy stosować przy ocenie sposobu wykonania zobowiązania, będąc niejako logiczną konsekwencją obowiązywania zasady *pacta sunt servanda* i zarazem wykraczając jednak poza jej zasięg. Z regulacji w nim zawartej wynika zaś, że dłużnik ma wykonać zobowiązanie nie tylko zgodnie z jego treścią, ale jednocześnie w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a ponadto, jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje, także w sposób odpowiadający tym zwyczajom. Podstawowe znaczenie ma przy tym treść zobowiązania. Treść tę określa źródło, które wykreowało dane zobowiązanie. Jeżeli jest nim umowa, to trzeba mieć na względzie, że jej treść, nawet obszerna i wykraczająca poza konieczne minimum, zwykle okazuje się niewystarczająca. W razie potrzeby treść zobowiązania doprecyzowuje więc jego cel społeczno-gospodarczy, zasady współżycia społecznego i ustalone zwyczaje. Co jednak szczególnie istotne, omawiany przepis nie określa skutków zastosowania wymienionych w nim dyrektyw interpretacyjnych. Te wynikają bowiem z przepisów części ogólnej Kodeksu cywilnego regulujących

czynności prawne. To powoduje, że oceniane pytanie nie może stanowić istotnego zagadnienia prawnego, gdyż ma wyłącznie teoretyczny charakter i nie pozostaje w związku ze sprawą a konkretnie z jej rozstrzygnięciem – nie ma wpływu na wynik tej sprawy (por. przykładowo uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1975 r., I PR 31/75, OSNCP 1975, nr 12, poz. 176; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CZP 73/97, LEX nr 50797; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2000 r., III CZP 28/00, LEX nr 51809). Ponadto, możliwość zastosowania art. 354 k.c. (na podstawie art. 300 k.p.) w odniesieniu do stosunków pracy rzeczywiście jest co najmniej wątpliwa, skoro kwestie dotyczące zasad wynagradzania pracowników są uregulowane w przepisach Kodeksu pracy (np. art. 13 k.p., art. 18^{3c} k.p., art. 78 i następne k.p.), natomiast ocena braku kauzy, której konsekwencją jest nieważność umowy o pracę ze względu na jej sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub zasadami współżycia społecznego może być dokonywana na podstawie art. 8 k.p. oraz art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 sierpnia 2001 r., I PKN 563/00, OSNAPiUS 2002 nr 4, poz. 90 oraz z dnia 21 lipca 2009 r., II PK 21/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 75).

Odnosząc się do drugiego z postawionych przez skarżącą pytań, Sąd Najwyższy stwierdza z kolei, że i ono nie może być uznane za istotne zagadnienie prawne. Również to pytanie, a konkretnie skonstruowany w nim problem prawny ma bowiem jedynie teoretyczny charakter, którego rozstrzygnięcie pozostaje bez wpływu na wynik postępowania w niniejszej sprawie, skoro sama skarżąca przyznaje, że art. 262 § 2 pkt 1 k.p. reguluje sytuację, w której strony stosunku pracy prowadzą spór (pertraktacje), którego przedmiotem są warunki pracy i płacy mieszczące się w granicach ustalonych przez prawo pracy i w związku z zawartą w nim regulacją sąd pracy nie może ukształtować wynagrodzenia za pracę, jeżeli jest ono wypłacane w wysokości mieszczącej się w granicach określonych w przepisach prawa pracy i umowie o pracę. W istocie skarżąca dąży natomiast do uzyskania odpowiedzi na inne pytanie, a mianowicie, czy regulacja tego przepisu stoi na przeszkodzie ocenie ważności konkretnej czynności prawnej (w okolicznościach niniejszej sprawy aneksu do umowy o pracę) pod kątem wad

oświadczeń woli (pozorności) bądź sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Rozstrzygnięcie tej kwestii jest jednak oczywiste, czemu Sąd drugiej instancji dał zresztą wyraz w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, odwołując się w tym względzie do utrwalonych poglądów judykatury, w myśl których sądy nie mogą kształtować treści stosunku pracy, chyba że w okolicznościach faktycznych konkretnej sprawy mamy do czynienia z przypadkiem naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 r., III PK 22/06, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 132), oraz są równocześnie uprawnione do weryfikacji wysokości świadczeń pracowniczych z powołaniem się na nadużycie prawa (art. 8 k.p.) bądź wady oświadczeń woli (art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p.). Skarżąca, wnioskując o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie powołuje się wszakże na kwalifikowane naruszenie tych przepisów, które mogłoby wskazywać na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), poprzestając na próbie skonstruowania istotnego zagadnienia prawnego, które – co już wcześniej zostało podniesione – występuje tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie.

Zdaniem Sądu Najwyższego, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego również ostatnie ze sformułowanych przez skarżącą pytań. Skarżąca, co jednoznacznie wynika z uzasadnienia tej części jej wniosku, zna bowiem ugruntowaną w orzecznictwie sądowym wykładnię art. 386 § 6 k.p.c. i nie próbuje nawet przeciwstawiać jej jakiegokolwiek własnej argumentacji, która wykazywałaby możliwość różnorodnej i odmiennej od tej wykładni oceny regulacji zawartej w powołanym przepisie. Sama też, skądinąd trafnie, rozstrzyga problem związany z interpretacją wskazań co do dalszego postępowania dokonywaną przez Sąd drugiej instancji ponownie rozpoznający sprawę. Jeśli natomiast traktować omawianą część wniosku jako próbę wykazania, że Sąd Okręgowy naruszył art. 386 § 6 k.p.c. wskutek dokonania własnej interpretacji owych wskazań, „która wpisuje się w przyjętą przez (ten) Sąd ocenę sprawy”, to próbę tę należy uznać za chybioną. Sąd drugiej instancji poświęcił bowiem analizie wskazań co do dalszego postępowania

istotną część swojego uzasadnienia, nie dokonując jednak jakiegokolwiek ich interpretacji lecz przytaczając je *in extenso*. Niezależnie od powyższych stwierdzeń wypada też podkreślić, że analogicznie jak w przypadku drugiego pytania nazwanego istotnym zagadnieniem prawnym, i tu potrzeba poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu powinna nastąpić z powołaniem się oczywistą zasadność skargi, czego jednak skarżąca nie czyni.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie zdołała wykazać potrzeby przyjęcia jej skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 2 i § 10 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.